

30 שנה לעמותת "קו לעובד"

בימים אלו מציינת עמותת זכויות האדם "קו לעובד" 30 שנה להיווסדה. דומה שלא כולם מכירים את העמותה הזאת, אפילו בקרב קוראי עיתון הארץ. כולם מכירים את "האגודה לזכויות האזרח", את "בצלם", את "שוברים שתיקה" ואת "רופאים לזכויות אדם", אבל קו לעובד?

ובכן, דעו לכם שזאת אחת מעמותות זכויות האדם החשובה בארץ.

היא זאת שמייצגת ונלחמת את מלחמתם של כל העובדים החלשים במשק, ישראלים וזרים ובשנות קיומה רשמה הישגים מרשימים.

כל עובד חלש וחסר הגנה יזכה לתמיכה וחיבוק ממנה; פועל פלסטיני מהשטחים, עובדים זרים מסין או רומניה שעובדים בבניין, פועלים תאילנדים בשדות החקלאיים, מטפלות פיליפיניות בבתי קשישים סיעודיים, שומרי ומאבטחים מעולי רוסיה בפתח בניין המשרדים או החניון, מבקשי מקלט אפריקאים במסעדות ובניקיון הרחובות. כולם זכאים לתמיכה העמותה והיא אכן עוזרת להם.

לא כל המעסיקים בארץ הם מעסיקים נאורים. חלק מהם מנצלים לרעה את כוחם מול העובדים החלשים כדי לא לשלם להם את מלוא שכרם על פי החוק. לעתים הם מעכבים את התשלום, לעתים שוכחים חלק מסעיפי התשלום, לעתים לא משלמים עבור שעות נוספות, לעתים לא מקפידים על שלומם, ביטחונם ובטיחותם של העובדים ולעתים ממש מתעמרים בהם באופן בוטה ומחפיר.

כל אלה מגיעים למשרדי העמותה או מתקשרים טלפונית ועובדי העמותה וחבר מתנדביה מטים אוזן ומסייעים לכל אחד. לעתים טלפון למעסיק, לעתים מכתב של עורך דין ולעתים נדרשת הגשת תביעה לבית המשפט. העובדים מכירים את העמותה הזאת, היא פונה אליהם בשפתם, מגיעה למקומות העבודה שלהם, מפיצה להם את "הזכותונים" בשפתם כדי שידעו את זכויותיהם ולא יהססו לתבוע אותן. ובקיצור היא הגוף החשוב ואולי היחיד בישראל ששם לו למטרה להקשיב להם ולעזור להם.

את העמותה הקימה לפני 30 שנה אישה צנועה ונחבאת אל הכלים, אבל עקשנית ופרגמטית מאין כמותה, חנה זוהר שמה. בתחילה עסקה העמותה רק בפועלים הפלסטינים. אחר כך נחסמה דרכם של הפלסטינים לשוק העבודה בישראל. במקומם הגיעו הרומנים, התאילנדים הסינים, הפיליפיניות, העולים מרוסיה והאתיופים, מבקשי המקלט ואחרים. שוק העבודה, עבודת כפיים קשה, השתנה והעמותה שינתה את פניה ונערכה לסייע ולייצג כל פועל חלש שנזקק לה.

מדי שנה היא משיגה עבורם מיליוני ₪, שכר עבודה שמגיע להם והיה צורך לסייע בגבייתו.

אבל לא רק לפועלים בודדים כפרטים סייעה העמותה. היא עסקה בייצוג העובדים החלשים כקולקטיב בדעת הקהל, אצל מקבלי החלטות ובבתי המשפט, בעיקר בג"ץ, ורשמה במשך השנים הישגים גם במישור זה.

כי זאת לדעת, ישראל מדינת מהגרים ופליטים, מעולם לא האירה פניה לעובדים הזרים. בעבר היו העובדים הזרים נדרשים לתשלומי עתק במקום מגורם כדי לקבל רישיון עבודה בישראל. הם היו נוטלים הלוואות מכבידות כדי לשלם את דמי התיווך הללו. כשהיו מגיעים לארץ נדרשו חודשי עבודה רבים רק כדי להחזיר את ההלוואות הללו. באותן שנים כל עובד היה כבול בעיסוקו למעביד שאליו נשלח במקור וכל עזיבה או התפטרות הביאה לפקיעת רישיון השהייה ולגרוש בפועל. וכך הפכו הנסיבות הללו את העובדים הזרים לעבדים של ימינו. הם חוששים מגרוש, אינם מעיזים לתבוע את המגיע להם, אינם יכולים להתפטר ממקום עבודה מנצל ומשפיל וכל עיסוקם הוא תחת פחד ואיום מתמיד, השפלה ושליטת כל זכות יסוד. עקב פעילות העמותה, בוטלו הסדרי הכבילה, בוטלה ההישענות על חברות תיווך תאבות בצע והפועלים מגיעים לארץ במסגרת הסכמים בילטרליים בין ישראל למדינות המספקות עובדים לכאן.

גם חוק הפיקדון שהפקיע באכזריות 20% ממשכורת העובדים הזרים בוטל לאחר עתירה של קו לעובד לבג"ץ.

שלא תטעו, גם כיום לא קלים חייו של העובד החלש בישראל ועוד רחוקה הדרך. אבל יש מי שדואג ופועל ללא לאות וללא היסוס לתקן כל עוול וכל שרירות לב, מי שיודע את המלאכה. גלוי נאות: לפני שנים היתה לי הזכות להיות חבר בוועד המנהל של עמותת קו לעובד ולאחר עשר שנים פרשתי.

לפני מספר שבועות הוזמנתי להשתתף במסיבה לציון 30 שנה לעמותה והנה שני דברים משמחים שנתקלתי בהם באותה הזדמנות:

ראשית, חנה זוהר שפרשה מתפקידה לאחר 20 שנות עבודה קשה קיבלה על פועלה תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת תל אביב. תקדים מרענן, מישהו שבאמת מגיע לו מקבל את התואר והכבוד שהוא ראוי לו...

ושנית, נוכחתי לדעת כי במקום חנה ואחריה קם דור חדש של פעילות ופעילים, עובדי עמותה ומתנדביה, צעירים בשנים, נחושים, חדורי תחושת שליחות, פקחים, מיומנים ותאבי פעילות וחיים.

אז יש עתיד והמשך לעמותה שמאות אלפים נזקקים לה.

אז מי שמחפש קרן אור בימים קשים אלו של ממשלת השינוי, יש במה להיאחז, יש במה להתנחם ולהתגאות.